Erişim Engeli Reddinde Etkili Başvuru

MAHKEME	KARAR TARİHİ	SONUÇ
Anayasa Mahkemesi İkinci Bölüm	01.10.2025	İhlal

ESAS NO	İLGİLİ HÜKÜMLER
2021/8675	Anayasa m.17, Anayasa m.40, 5651 s. K. m.9, 6384 s. K. geçici m.2

ÖZET

Kişilik haklarını ihlal ettiği ileri sürülen internet içerikleri için 5651 m.9 uyarınca yapılan erişim engeli talepleri reddedilen üç başvurucunun etkili başvuru hakkı ihlal edildi; yeniden yargılama yerine manevi tazminat ve genel hukuk mahkemelerinde dava yolu gösterildi.

Bu kararın özeti ve değerlendirmesi
savun.av.tr/erisim-engeli-talebinin-reddi-etkili-basvuru-aym-2021-8675/ →

Karar metni

Anayasa Mahkemesi Kararlar Bilgi Bankası sisteminde yayımlandığı hâliyle aktarılmıştır. Heyet, raportör ve vekil adları derlemeye alınmamıştır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ ANAYASA MAHKEMESİ — İKİNCİ BÖLÜM — KARAR

Bireysel Başvuru (Başvuru Numarası: 2021/8675; birleşen başvurular: 2021/28105 ve 2021/56309)

Karar Tarihi: 1/10/2025

Sonuç: Esas (İhlal) — Gizlilik talebi kabul

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, kişilik haklarını ihlal ettiği ileri sürülen internet içeriklerine erişimin engellenmesi ve/veya içeriğin çıkarılması yönündeki taleplerin reddedilmesi nedeniyle şeref ve itibar hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvurular 23/2/2021, 20/5/2021 ve 25/11/2021 tarihlerinde yapılmıştır. 2021/28105 ve 2021/56309 numaralı başvuruların konu yönünden hukuki irtibatı nedeniyle 2021/8675 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formları ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucular, internette yayımlanan bazı içeriklerin kişilik haklarını ihlal ettiğini ileri sürerek 4/5/2007 tarihli ve 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun'un 9. maddesi uyarınca sulh ceza hâkimliklerinden ilgili internet sitelerine erişimin engellenmesi ve/veya içeriklerin yayından çıkarılması yönünde karar verilmesini talep etmişlerdir.

6. Birinci ve ikinci başvurucunun talepleri, ilgili içeriklerin basın ve ifade özgürlüğü kapsamında olduğu; üçüncü başvurucunun talebi ise haber içeriğinin gerçeğe aykırı olduğunun ilk bakışta anlaşılacak şekilde belirgin olmaması ve 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesinde öngörülen şartların oluşmadığı gerekçeleriyle sulh ceza hâkimliklerince reddedilmiştir. Başvuruculara bu kararlara karşı yaptıkları itirazlar da yine sulh ceza hâkimliklerince reddedilmiş ve kararlar kesinleşmiştir.

7. Başvurucular, nihai kararları sırasıyla 3/2/2021, 20/4/2021 ve 26/10/2021 tarihlerinde öğrendikten sonra bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

8. 5651 sayılı Kanun'un "İçeriğin yayından çıkarılması ve erişimin engellenmesi" başlıklı 9. maddesinin Anayasa Mahkemesinin 11/10/2023 tarihli ve E.2020/76, K.2023/172 sayılı kararı ile iptal edilmeden önceki hâli şöyledir:

"MADDE 9- (Değişik: 6/2/2014-6518/93 md.)

(1) İnternet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle kişilik haklarının ihlal edildiğini iddia eden gerçek ve tüzel kişiler ile kurum ve kuruluşlar, içerik sağlayıcısına, buna ulaşamaması hâlinde yer sağlayıcısına başvurarak uyarı yöntemi ile içeriğin yayından çıkarılmasını isteyebileceği gibi doğrudan sulh ceza hâkimine başvurarak içeriğin çıkarılmasını ve/veya erişimin engellenmesini de isteyebilir.

(2) İnternet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle kişilik haklarının ihlal edildiğini iddia eden kişilerin talepleri, içerik ve/veya yer sağlayıcısı tarafından en geç yirmi dört saat içinde cevaplandırılır.

(3) İnternet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle kişilik hakları ihlal edilenlerin talepleri doğrultusunda hâkim bu maddede belirtilen kapsamda içeriğin çıkarılmasına ve/veya erişimin engellenmesine karar verebilir.

(4) Hâkim, bu madde kapsamında vereceği erişimin engellenmesi kararlarını esas olarak, yalnızca kişilik hakkının ihlalinin gerçekleştiği yayın, kısım, bölüm ile ilgili olarak (URL, vb. şeklinde) içeriğe erişimin engellenmesi yöntemiyle verir. Zorunlu olmadıkça internet sitesinde yapılan yayının tümüne yönelik erişimin engellenmesine karar verilemez. Ancak, hâkim URL adresi belirtilerek

içeriğe erişimin engellenmesi yöntemiyle ihlalin engellenemeyeceğine kanaat getirmesi hâlinde, gerekçesini de belirtmek kaydıyla, internet sitesindeki tüm yayına yönelik olarak erişimin engellenmesine de karar verebilir.

(5) Hâkimin bu madde kapsamında verdiği kararları doğrudan Birliğe gönderilir.

(6) Hâkim bu madde kapsamında yapılan başvuruyu en geç yirmi dört saat içinde duruşma yapmaksızın karara bağlar. Bu karara karşı 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre itiraz yoluna gidilebilir.

(7) Erişimin engellenmesine konu içeriğin yayından çıkarılmış olması durumunda hâkim kararı kendiliğinden hükümsüz kalır.

(8) Birlik tarafından ilgili içerik ve yer sağlayıcılar ile erişim sağlayıcıya gönderilen içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararının gereği derhâl, en geç dört saat içinde ilgili içerik ve yer sağlayıcılar ile erişim sağlayıcı tarafından yerine getirilir.

(9) Bu madde kapsamında hâkimin verdiği kararına konu kişilik hakkının ihlaline ilişkin yayının başka internet adreslerinde de yayınlanması durumunda ilgili kişi tarafından Birliğe müracaat edilmesi hâlinde mevcut karar bu adresler için de uygulanır. Müracaatın Birlik tarafından kabulüne karşı itiraz, kararı veren hâkimliğe yapılır. İnternet sitesindeki yayının tümüne yönelik erişimin engellenmesi kararlarında bu fıkra hükmü uygulanmaz.

(10) İnternet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle kişilik hakları ihlal edilenlerin talep etmesi durumunda hâkim tarafından, başvuranın adının bu madde kapsamındaki karara konu internet adresleri ile ilişkilendirilmemesine karar verilebilir. Kararda, Birlik tarafından hangi arama motorlarına bildirim yapılacağı gösterilir.

(11) Sulh ceza hâkiminin kararını bu maddede belirtilen şartlara uygun olarak ve süresinde yerine getirmeyen beş yüz günden üç bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır."

9. Yayın içeriğinin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi talebinin reddine ilişkin Yargıtay içtihatları ile konuya ilişkin uluslararası hukuk için B. No: 2016/14513 ([GK], 28/12/2022, §§ 48-53) kararına bakılabilir.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

10. Anayasa Mahkemesinin 1/10/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Şeref ve İtibar Hakkı ile Bağlantılı Olarak Etkili Başvuru Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia
1. Başvurucuların İddiaları ve Bakanlık Görüşü

11. Başvurucuların bireysel başvuru formunda ileri sürdüğü iddialar özetle şöyledir:

- Birinci başvurucu; kamuoyunca tanınan bir sanatçı olduğunu, internet sitelerinde hakkında yer alan gerçeğe aykırı içeriklerin ticari itibarını ve kişilik haklarını zedelediğini ileri sürmüştür. Söz konusu içeriklerde kişisel bilgilerine açıkça yer verilmesi nedeniyle özel hayatının gizliliğinin ihlal

edildiğini belirtmiş; sulh ceza hâkimliğinin kararında gerekçeye yer verilmediğini, çatışan menfaatler arasında adil bir dengeleme yapılmadığını, suçluluğu sabit olmamasına rağmen talebinin reddedilmesinin lekelenmeme hakkı ile hak arama hürriyetini ihlal ettiğini iddia etmiştir.

- İkinci başvurucu, arama motorlarında ismi yazıldığında özel hayatıyla ilgili ve beraatle sonuçlanan ceza yargılamasına ilişkin haberlerin görüntülenmeye devam ettiğini belirterek, bu durumun masumiyet karinesini, özel hayatın gizliliğini ve şeref ve itibar hakkını ihlal ettiğinden yakınmıştır.

- Üçüncü başvurucu; yakınlarının karıştığı suça konu eylemlerle herhangi bir ilgisi bulunmamasına rağmen adının bu içeriklerde yer aldığını, avukat olarak görev yaptığını, arama motorlarında ismiyle yapılan aramada anılan haberler nedeniyle hakkında ön yargı oluştuğunu ve lekelenmeme hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Ayrıca, sulh ceza hâkimliğinin talebini gerekçesiz şekilde, başka kararlardan kopyalama yoluyla oluşturulmuş ifadelerle reddetmesi nedeniyle gerekçeli karar hakkının da ihlal edildiğini iddia etmiştir.

12. Bakanlık görüşünde, bireylerin maddi ve manevi varlığının korunması ile ifade özgürlüğü arasında adil bir denge kurulabilmesi için dikkate alınması gereken kriterlere ilişkin olarak Anayasa Mahkemesi kararlarına atıfta bulunulmuştur. Bu bağlamda söz konusu değerlendirmelerin yapılmasında yargı mercilerine belirli bir takdir yetkisinin tanındığı ifade edilmiştir. Bakanlık ayrıca, Anayasa Mahkemesinin görevinin yargı mercilerinin yerine geçmek olmadığını belirterek yapılacak incelemenin Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile Anayasa Mahkemesi içtihadı çerçevesinde ve somut olayın kendine özgü koşulları da gözönüne alınarak gerçekleştirilmesi gerektiği yönünde görüş bildirmiştir.

13. Başvurucular Bakanlık görüşüne cevaplarında; görüş yazısında ifade ve basın özgürlüğüne ilişkin genel ilkelere yer verildiğini, başvurunun esasına yönelik somut bir değerlendirme yapılmadığını ileri sürmüştür. İkinci başvurucu, hakkında isnat edilen suçtan beraat etmesine rağmen söz konusu suç isnadına ilişkin haber içeriklerinin hâlen erişilebilir durumda olduğunu, üçüncü başvurucu ise başvuruya konu haberin gerçeği yansıtmadığını belirtmiştir. Başvurucular şeref ve itibarlarına yönelik saldırının devam ettiğini belirterek bireysel başvuru formunda ileri sürdükleri iddiaları tekrar etmiştir.

2. Değerlendirme

14. Anayasa'nın "Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı" başlıklı 17. maddesinin birinci fıkrası şöyledir: "Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir."

15. Anayasa'nın "Temel hak ve hürriyetlerin korunması" başlıklı 40. maddesi şöyledir: "Anayasa ile tanınmış hak ve hürriyetleri ihlal edilen herkes, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkanının sağlanmasını isteme hakkına sahiptir. Devlet, işlemlerinde, ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtmek zorundadır. Kişinin, resmî görevliler tarafından vaki haksız işlemler sonucu uğradığı zarar da, kanuna göre, Devletçe tazmin edilir. Devletin sorumlu olan ilgili görevliye rücu hakkı saklıdır."

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

16. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan şeref ve itibar hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Genel İlkeler

17. Etkili başvuru hakkı; anayasal bir hakkının ihlal edildiğini ileri süren herkese hakkın niteliğine uygun olarak iddialarını inceletebileceği makul, erişilebilir, ihlalin gerçekleşmesini veya sürmesini engellemeye ya da sonuçlarını ortadan kaldırmaya (yeterli giderim sağlama) elverişli idari ve yargısal yollara başvuruda bulunabilme imkânı sağlanması olarak tanımlanabilir ([GK], B. No: 2016/22418, 30/5/2019, § 47; [1. B.], B. No: 2017/24356, 8/7/2020, § 44).

18. Şikâyetlerin esasının incelenmesine imkân sağlayan ve gerektiğinde uygun bir telafi yöntemi sunan etkili hukuk yollarının bulunması ilgililere etkili başvuru hakkının sağlanmasının bir gereğidir. Buna göre kişilerin mağduriyetlerinin giderilmesi amacıyla öngörülen yargı yollarının mevzuatta yer alması tek başına yeterli olmayıp bu yolların aynı zamanda pratikte de başarı şansı sunması gerekir. Söz konusu yollara başvurulabilmesi için öngörülen koşullar somut olaylara tatbik edilirken dayanak işlem, eylem ya da ihmallerden kaynaklanan savunulabilir nitelikteki iddiaların bu doğrultuda geniş şekilde değerlendirilmesi, koşulların oluşmadığı sonucuna ulaşılması durumunda ise bu durumun yargı makamları tarafından ilgili ve yeterli gerekçelerle açıklanması gerekir ([2. B.], B. No: 2017/27957, 9/9/2020, §§ 47, 49).

19. Doğrudan temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması rejimi ile ilgili olan bir muhakemenin yokluğu, müdahalenin dayanağı kuralın yargılama hukukunun usule ilişkin güvencelerini sağlayamaması anlamına geleceğinden maddi hakkın ihlaline yol açacaktır. Öte yandan mahkemenin yokluğu aynı zamanda kamusal makamların başvurucunun müdahale edilen hakkına hukuki çare arayabileceği etkili bir başvuru yolu sunmadığı anlamına gelecektir (Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve diğerleri [GK], B. No: 2018/14884, 27/10/2021, § 144).

ii. Somut Olayın Değerlendirilmesi

20. Anayasa Mahkemesi, 2017 yılından itibaren verdiği birçok kararında, 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesiyle düzenlenen erişimin engellenmesi ve/veya içeriklerin yayından çıkarılmasına yönelik usulü ayrıntılı biçimde incelemiştir. Anayasa Mahkemesi, bu usulün çekişmesiz bir yargı yolu olduğunu vurgulamış; bu nedenle söz konusu tedbirin alınmasının ancak "ilk bakışta haklılık" esasına dayanabileceğini belirtmiştir. Anayasa Mahkemesi kararlarında ayrıca, söz konusu usulün internet ortamında işlenen suçlarla mücadelenin daha etkin yürütülmesi ve özel hayat ile kişilik haklarının hızlı ve etkili şekilde korunması amacıyla kanun koyucu tarafından öngörüldüğü; bu nedenle söz konusu yolun özel, hızlı sonuç alınabilecek, koruma tedbiri niteliğinde ve istisnai bir başvuru yolu olduğu istikrarlı biçimde vurgulanmıştır. Bu bağlamda kararlarda, erişimin engellenmesi usulünün ancak internet yayınının kişilik haklarını ihlal ettiğinin daha ilk bakışta anlaşılabildiği durumlarda işletilebileceği ifade edilmiştir (birçok karar arasından bkz. B. No:

2014/5552, 26/10/2017, §§ 55-63; B. No: 2015/15242, 18/7/2018, §§ 32-35; Yeni Gün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık A.Ş. [1. B.], B. No: 2015/6313, 13/9/2018, §§ 25-28; Ips İletişim Vakfı [2. B.], B. No: 2015/14758, 30/10/2018, §§ 27-30; B. No: 2016/14513, §§ 65, 66).

21. Anayasa Mahkemesi ayrıca, 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesi uyarınca sulh ceza hâkimliğince verilen kararların; yalnızca ilk bakışta bir ihlal olup olmadığını ortaya koyma amacı taşıması nedeniyle uyuşmazlığı nihai olarak çözmediğini, dolayısıyla maddi anlamda kesin hüküm niteliğinde değerlendirilmesinin mümkün olmadığını belirtmiştir. Anılan kararlarda, ilk bakışta bir ihlalin bulunmadığı durumlarda, kişilik haklarının korunması için başvurulabilecek başka etkili hukuk yollarının mevcut olduğuna dikkat çekilmiş; bu gibi hâllerde ilgililerin genel hukuk ve/veya ceza hukuku yollarına başvurması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır (B. No: 2014/5552, §§ 66, 67; B. No: 2016/14513, § 68; başvuruda bulunulabilecek hukuk yollarına ilişkin ayrıntılı değerlendirmeler için bkz. B. No: 2016/14513, §§ 70-74).

22. Nitekim Anayasa Mahkemesi, 2016/14513 başvuru numaralı karara kadar, sulh ceza hâkimliklerince içeriğe erişimin engellenmesi taleplerinin reddedilmesi nedeniyle şeref ve itibarın korunması hakkının ihlal edildiği iddiasına dayanan çok sayıda bireysel başvuruyu, olağan kanun yollarının tüketilmediği gerekçesiyle kabul edilemez bulmuştur. Anılan kararlarda; başvurucuların, ortaya çıktığını iddia ettikleri zararın giderimi için uyuşmazlığın esasına ilişkin olarak, 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesiyle öngörülen erişimin engellenmesi yolu dışında kalan ve kişilik haklarının korunması bakımından daha etkili koruma sağlayabilecek hukuk yollarına başvurmadıkları, bu nedenle Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yapmadan önce tüm başvuru yollarını tüketmedikleri belirtilmiştir (diğerleri arasından bkz. [GK], B. No: 2014/19685, 15/3/2018; [2. B.], B. No: 2014/7244, 12/9/2018; [2. B.], B. No: 2017/15421, 30/9/2020).

23. Bununla birlikte süreç içerisinde kişilik haklarına yönelik saldırılar nedeniyle açılan tazminat davalarına ilişkin temyiz incelemesini yapmakla görevli Yargıtay 4. Hukuk Dairesi (Daire), internet içeriklerine erişimin engellenmesi taleplerinin özel hukuk davaları yoluyla ileri sürülüp sürülemeyeceği hususunda, birbirine yakın tarihlerde farklı yönlerde kararlar vermiştir. Daire, 2009 yılından 2016 yılına kadar muhtelif tarihlerde verdiği bazı kararlarında, bu gibi hâllerde hukuki veya cezai koruma yollarına başvuruda bulunma konusunda seçimlik hakkın davacıya ait olduğunu belirterek, genel hükümlere göre hukuka aykırılığın tespiti ve internet yayınının durdurulması taleplerinin yargı merciince incelenmesi ve işin esasına girilerek karar verilmesi gerektiği yönünde görüş bildirmiştir. Buna karşılık, 2013 ilâ 2019 yılları arasında oybirliğiyle verdiği bazı kararlarında ise Daire, erişimin engellenmesine yönelik taleplerin yalnızca sulh ceza hâkimliklerinin görev alanına girdiğini kabul etmiştir. Buna göre, Daire kararlarında Anayasa Mahkemesi içtihadının karşılık bulmadığı, kişilik haklarına yönelik suç teşkil etmeyen haksız fiil niteliğindeki saldırılar bakımından 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesinde öngörülen usulün pratikte kullanılabilir tek başvuru yolu olarak kaldığı anlaşılmıştır (B. No: 2016/14513, §§ 75, 78, 82).

24. Anayasa Mahkemesi Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve diğerleri kararında, ifade ve basın özgürlüklerine yapılan müdahalenin dayanağını oluşturan 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesinin kanunilik şartını sağlayıp sağlamadığını, yargı mercilerinin kararlarının demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluğu ile birlikte ele almıştır. Anayasa Mahkemesi, anılan

kararda 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesine dayalı erişimin engellenmesi usulüne ilişkin içtihadını hatırlatmış (Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve diğerleri, §§ 107–111); ardından başvuruya konu erişimin engellenmesi kararlarıyla Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerinde güvence altına alınan ifade ve basın özgürlüklerine yapılan müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olmadığı ve anayasal hakların ihlaline neden olan sorunun doğrudan 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesinden kaynaklandığı sonucuna varmıştır. Ayrıca anılan kararda, müdahaleye dayanak olan söz konusu düzenlemenin, kamusal makamların takdir yetkisini sınırlandıracak, keyfî uygulamaların önüne geçecek şekilde yargılama hukukunun usule ilişkin güvencelerinin yanında, demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun ve orantılı karar verilmesini sağlayacak güvenceleri de içermediği tespit edilmiştir. Bu nedenlerle, ifade ve basın özgürlükleri yönünden yapısal bir sorunun bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır (geniş değerlendirme için bkz. Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve diğerleri, §§ 112–118, 120–133).

25. Anayasa Mahkemesi, Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve diğerleri kararı akabinde, internet içeriklerine erişimin engellenmesi talebinin reddedilmesi nedeniyle şeref ve itibar hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddiasını 2016/14513 başvuru numaralı kararında değerlendirmiş; daha önceki kararlarında ortaya koyduğu anayasal ilkeleri bir bütün olarak ele alarak sonuca ulaşmıştır (B. No: 2016/14513, §§ 63-97). Anayasa Mahkemesi anılan kararda, temel güvenceleri içermeyen bir kanuni dayanağın, çatışan iki haktan yalnızca biri -ifade ve basın özgürlüğü ya da şeref ve itibar hakkı- yönünden sorun oluşturduğunun düşünülemeyeceğini, her iki temel hak yönünden de anayasal güvence eksikliği oluşturacağını vurgulamıştır (B. No: 2016/14513, § 89).

26. Anayasa Mahkemesi, 2016/14513 başvuru numaralı kararında; müdahaleye dayanak oluşturan kanun hükmünün temel güvenceleri içermemesi nedeniyle kişilik haklarına yönelik saldırılara karşı etkin bir koruma sağlayamadığını, sulh ceza hâkimliğine yapılan başvuruların ise şikâyetlerin esasını inceleme imkânı sunmadığını ve gerektiğinde uygun bir telafi yöntemi sağlamadığını değerlendirmiştir (B. No: 2016/14513, §§ 65–66, 89). Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi, çözüm sağlayabilecek nitelikte olduğu kabul edilen özel hukuk yolunun Yargıtay içtihadıyla erişimin engellenmesi taleplerine kapatıldığını da gözönüne alarak, erişimin engellenmesi taleplerinin reddi durumunda kişilerin şeref ve itibarlarının korunması hakkına yönelik etkili bir başvuru yolunun bulunmadığını değerlendirmiş; dolayısıyla şeref ve itibar hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiği sonucuna varmıştır (geniş değerlendirme için bkz. B. No: 2016/14513, §§ 83-98).

27. Daha sonra Anayasa Mahkemesi, 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesini değerlendirdiği norm denetimi kararında; Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve diğerleri kararında kanunilik ilkesi yönünden yapılan tespitlere atıfla, anılan maddenin Anayasa'nın 13., 26. ve 28. maddelerine aykırı olduğuna hükmetmiş ve söz konusu düzenlemeyi iptal etmiştir (AYM, E.2020/76, K.2023/172, 11/10/2023, §§ 97-107). Kararda, söz konusu kanunun uygulanması sürecinde sulh ceza hâkimliklerince çelişmeli bir yargılama yürütülmediği, çatışan haklar arasında adil bir denge kurulmadığı, verilen kararların ise somut olayların koşullarından bağımsız ve genel ifadeler içerdiği

belirtilmiştir. Ayrıca bu kararlara karşı yapılan itirazların etkili bir sonuca ulaşmasının oldukça güç olduğu değerlendirilmiştir.

28. Bu bağlamda anılan kararda, dava konusu kuralların kişilik haklarına yönelik saldırılara karşı internet içeriklerinin sınırlandırılmasında kademeli bir müdahale yöntemi öngörmediği belirtilmiştir. Anılan kurallar kapsamında getirilen sınırlamanın, yalnızca belirli bir internet içeriğine belli bir süreye kadar erişimin engellenmesi ile sınırlı kalmadığı, kararın verildiği andan itibaren içeriğe erişimi süresiz şekilde engellediği ifade edilmiştir. Bu itibarla norm denetimi kararında, 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesinin kamusal makamların takdir yetkisini sınırlayarak keyfî uygulamaların önüne geçilmesini sağlayacak usule ilişkin yargısal güvenceleri içermediği, bu nedenle ifade ve basın özgürlüklerine ağır bir müdahale oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır (AYM, E.2020/76, K.2023/172, 11/10/2023, §§ 97-107).

29. Anayasa Mahkemesi, anılan iptal hükmünün Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesine karar vererek bu alanda oluşacak hukuki boşluğun yasama organı tarafından doldurulmasına imkân tanımıştır (AYM, E.2020/76, K.2023/172, 11/10/2023, § 113). Ne var ki söz konusu iptal kararının Resmî Gazete'de yayımlanmasının üzerinden yirmi aydan fazla bir süre geçmiş olmasına rağmen kanun koyucu tarafından bu zamana kadar yeni bir yasal düzenleme yapılmadığı görülmektedir.

30. 2016/14513 başvuru numaralı kararda ihlal sonucuna varılırken, Yargıtayın genel hukuk yoluna göre 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesini özel bir düzenleme olarak kabul etmesinin belirleyici bir etkisi olduğu açıktır. Nitekim Yargıtay, internet ortamında yapılan yayınlarla kişilik haklarının ihlaline ilişkin taleplerin yalnızca 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesi kapsamında ileri sürülebileceği yönünde bir içtihat geliştirmiştir (bkz. § 23). Bununla birlikte, söz konusu madde hükmüne ilişkin iptal kararının yürürlüğe girmesiyle anılan içtihada dair hukuki yorumunun kanuni dayanağının ortadan kalktığı anlaşılmaktadır. Başka bir ifadeyle, sulh ceza hâkimlikleri nezdindeki başvurularda, ihlalin ilk bakışta anlaşılmaması gerekçesiyle sonuç alamayan kişilerin, kişilik haklarına yönelik müdahalelere karşı genel hukuk yollarına başvurmaları hukuken mümkün hâle gelmiştir (başvurulabilecek özel hukuk davalarına ilişkin değerlendirme için bkz. B. No: 2014/5552, § 64). Dolayısıyla somut olayda kişilik haklarının ihlal edildiğini ileri süren başvuruculların, mevcut hukuki durumda genel dava yollarına başvurabilecekleri gibi, ihlalin devam ettiğini ortaya koymaları hâlinde erişimin engellenmesi talebinde de bulunabilecekleri konusunda herhangi bir tereddüt bulunmamaktadır. Bu yöndeki talepleri değerlendirecek mahkemeler ise kişilik haklarına yönelik belirgin nitelikte bir ihlalin varlığını ve ihlalin süratle giderilmesinin zaruri olduğunu tespit ederse tedbir olarak içeriğin çıkarılmasına ve/veya erişimin engellenmesine yargılamanın her aşamasında karar verebilecektir.

31. Bununla birlikte, somut başvuruların değerlendirilmesinde anılan tarihte yürürlükte bulunan 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesinin irdelenmesi gerekmektedir. Başvurulara konu kararların verildiği dönemde uygulanan kanun hükmünün, yargılama hukukunun usule ilişkin güvencelerini ve demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun ve orantılı bir karar verilmesini sağlayacak yeterli güvenceleri içermediği Anayasa Mahkemesinin gerek bireysel başvuru kararlarında gerekse norm denetimi kararında açıkça ortaya konulmuş; anılan dönemde kişilik haklarına yönelik

müdahalelere karşı etkili bir başvuru yolunun bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır (bkz. §§ 26-27). Nitekim iptal kararının ardından, 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesi uyarınca verilen erişimin engellenmesine dair kararlarla ilgili olarak yapılan çok sayıda bireysel başvuru birleştirilerek incelenmiş ve söz konusu düzenlemenin kanunilik ölçütünü karşılamadığı gerekçesiyle başvurucuların ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiğine karar verilmiştir ([2. B.], B. No: 2016/1430, 22/11/2023).

32. Bu bağlamda, başvurulara konu dönemde yürürlükte olan yasal düzenlemenin kişilik haklarına yönelik saldırılara karşı başvuruculara etkili bir başvuru imkânı sunmadığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla somut olayda 2016/14513 başvuru numaralı kararda yapılan değerlendirmelerden ve ulaşılan ihlal sonucundan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu nedenlerle başvurucuların şeref ve itibar hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

33. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesiyle bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde güvence altına alınan etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

34. Birinci başvurucu, erişimin engellenmesi talebinin reddine karşı itiraz talebinin süresinde yetkili yargı mercine gönderilmemesi nedeniyle hak arama hürriyeti ile makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

35. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan [GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023 kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

36. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

37. Başvurucular; ihlalin tespiti ve yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur. Ayrıca ikinci ve üçüncü başvurucular 100.000 TL manevi tazminat talep etmiştir.

38. Bireysel başvuru kapsamında bir temel hak ve hürriyetin ihlal edildiğine karar verildiği takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığından söz edilebilmesi için temel kural, mümkün olduğunca eski hâle getirmenin, yani ihlalden önceki duruma dönülmesinin sağlanmasıdır. Bunun için ise öncelikle devam eden ihlalin durdurulması, ihlale konu kararın veya işlemin ve bunların yol

açtığı sonuçların ortadan kaldırılması, varsa ihlalin sebep olduğu maddi ve manevi zararların giderilmesi, ayrıca bu bağlamda uygun görülen diğer tedbirlerin alınması gerekmektedir ([GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, § 55).

39. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilmeden önce ihlalin kaynağının belirlenmesi gerekir. Buna göre ihlal; idari eylem ve işlemler, yargısal işlemler veya yasama işlemlerinden kaynaklanabilir. İhlalin kaynağının belirlenmesi uygun giderim yolunun belirlenebilmesi bakımından önem taşımaktadır (B. No: 2014/8875, § 57).

40. Eldeki başvurularda ihlalin kaynağı 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesindeki yapısal sorundan kaynaklanmaktadır. Anayasa Mahkemesince başvurulardan sonraki tarihte söz konusu norm iptal edilmiştir. Bu durumda iptal edilen kanun hükmüne dayalı olarak verilen kararları tesis eden sulh ceza hâkimliklerinin, ihlal kararı doğrultusunda yapacakları yeniden yargılamada iptal edilen norm kapsamında bir değerlendirme yapabilmeleri mümkün değildir. Dolayısıyla somut başvuruda ihlalin giderilebilmesi için yeniden yargılama yapılmasında hukuki bir yarar bulunmamaktadır. Bu durumda ihlalin tazminatla giderilmesi gerekir.

41. Bununla birlikte ihlalin şeref ve itibarın korunması hakkı gibi temel haklarla bağlantılı olduğu dikkate alındığında, salt manevi tazminat ile yetinilmesi de etkili giderim sağlayamayabilir. Başvuruculaların erişimin engellenmesi veya içeriğin çıkarılması talebinde bulundukları yayınların hâlen ulaşılabilir olması nedeniyle hak ihlalinin başvuru tarihlerinden sonra da devam ettiği iddialarının bulunması hâlinde ihlal kararında belirtilen anayasal ilkeler doğrultusunda ilgili internet içeriklerine ilişkin değerlendirme yapılmasını sağlamak üzere genel mahkemelere başvurma olanağına sahip olduğu (bkz. § 30) vurgulanmalıdır. Bu itibarla ihlalin giderilebilmesi için genel hukuk yoluna başvuru imkânına sahip başvuruculara, mahkemelerde dava açılması yolunun gösterilmesine karar verilmesi gerekir (benzer yönde bkz. Kırca Mühendislik İnş. Turz. Tic. ve San. A.Ş. [1. B.], B. No: 2014/6241, 29/9/2016, § 88; ayrıca bkz. § 21).

42. Ayrıca ikinci ve üçüncü başvuruculara manevi zararları karşılığında ayrı ayrı net 34.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;
A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. 2021/28105 numaralı birleşen başvuruda kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

C. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Şeref ve itibar hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiaların KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

D. Anayasa'nın 17. maddesiyle bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde güvence altına alınan etkili başvuru hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

E. Başvuruculaların şeref ve itibar hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlali nedeniyle devam eden ihlallerin sonlandırılması için genel hukuk mahkemelerinde dava açma yolunun GÖSTERİLMESİNE,

F. İkinci ve üçüncü başvuruculara net 34.000 TL manevi tazminatın AYRI AYRI ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

G. 487,60 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.487,60 TL yargılama giderinin birinci ve üçüncü başvuruculara AYRI AYRI; 2.220,60 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 32.220,60 TL yargılama giderinin ikinci başvurucuya ÖDENMESİNE,

H. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

İ. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 1/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.